

KATEDRA ANGLISTIKY A AMERIKANISTIKY
Filozofická fakulta, Univerzita Palackého

Křížkovského 10, 771 80 Olomouc
tel. 068/5633103, fax: 068/5633101, <http://www.upol.cz./resources/english>

30. 4. 2014

Posudek habilitační práce dr. Mojmíra Dočekala

Czech Negation from the Formal Perspective

Originalita a přínos habilitační práce dr. Dočekala je zřejmá i z toho, že mezi českými lingvisty není mnoho kolegů, kteří jsou schopni zhodnotit odpovědným způsobem obě stránky jeho studie české negace - stránku gramatickou (syntaktickou) a stránku formální sémantiky a logiky. (Má specializace určuje, že se při hodnocení zaměřuji především na stránku lingvistickou, včetně formální syntaxe.) Habilitací dr. Dočekala však takový odborník vznikne a uznání jeho specifické kvalifikace, tj. jeho habilitace, bude přínosem pro českou lingvistiku.

Konkrétní téma zvolené pro habilitační práci dr. Dočekala - problematika české negace - bylo v **historii české lingvistiky** zpracováno několikrát, naposledy se jí podrobně věnovaly studie prof. Hajičové v 60.-90. letech, včetně vlivu větného dynamismu na negaci. Aktuální, podrobný popis v rámci formální sémantiky však naše lingvistika nemá a studie dr. Dočekala je schopna tuto mezeru zaplnit, i když je psána anglicky.

V **mezinárodním kontextu** je zvolené téma (negace) diskutováno a analyzováno obecně i na konkrétních příkladových studiích jednotlivých jazyků. Dr. Dočekal prokazuje výtečnou znalost tohoto kontextu, včetně znalosti problematiky, v níž je shoda mezi lingvisty nejmenší. Některé ze sporných témat si vybral pro svou habilitační práci a svou analýzou českých dat přispěl k argumentaci ve prospěch jedné z hypotéz (např. v oblasti kvantifikovaných jmenných frází zpracovaných v kapitole 2). V jiných kapitolách své habilitační práce se věnuje vysoce původním analýzám jevů, které jsou mnohými většinou akceptovány bez dalších diskuzí. V kapitole 5 např. popisuje, jak česká data dokazují komplexní povahu tzv. slabých ostrovů v kontextu negace. Obsah habilitační práce dr. Dočekala proto přispívá k rozvoji teoretického rámce také v mezinárodním kontextu - což potvrzují i jeho vystoupení na recenzovaných mezinárodních konferencích.

Habilitační práce dr. Dočekala tedy ve všech aspektech splňuje standardní požadavky na úroveň habilitační práce v oboru obecná lingvistika.

Podrobnější komenář k jednotlivým kapitolám:

Kapitola 1 přehledně seznamuje se základním teoretickým rámcem - řadí tuto práci mezi studie vycházející z Montagueovského pojetí sémantiky a teorii plurality přijímá podle F. Landmana. Autor zdůvodňuje volbu teorie (na základě srovnání s teoriemi konkurenčními) a poskytuje úvod k následující konkrétní analýze. Už tato diskuse a srovnání existujících pojetí kvantifikace je pro čtenáře přínosná, zajímavá a prokazuje autorovu dobrou orientaci v kontextu.

Kapitola 2 se věnuje klasifikaci nominálních výrazů. Argumentuje (stejně jako Landman) proti obecně přijímané teorii typového posunu (Partee 1987) a přijímá variaci pojetí Winterova (Winter 2005). Jako podklad pro svou analýzu používá autor vpravdě minimalistickou syntaktickou strukturu (viz (32) na str. 38) a na jejím základě je schopen popsat jevy spojené s definitností a pluralitou jmenných frází. Ačkoliv s některými aspekty použité struktury by se dalo polemizovat (např. nekomentovaný rozdíl mezi SPEC a hlavou, absence projekce QP), šlo by o diskuzi v rámci příliš specifického rámce. Nic by to nezměnilo na tom, že předložená práce poskytuje dostatečně výstižné shrnutí problematiky jako východisko k původnímu a vysoce funkčnímu uplatnění českých dat ve prospěch konkrétní analýzy nominálních frází.

Kapitola 3 představuje pojetí časových rovin a aspektu v kontextu negace. Na základě aktuální klauze jako funkční projekce verbální struktury (viz Csirmaz, 2005) popisuje možný vliv negace na časo-vidové variace a interpretaci adverbíí. Na konkrétním srovnání anglického *until* a českého *dokud* prokazuje správnost akceptovaných hypotéz o struktuře a skopu.

Kapitoly 4 a 5 se věnují dalším konkrétním jevům způsobeným interakcí negace s univerzálními kvantifikátory a tázacími zájmény (ve dvou zcela specifických kontextech). Kapitola 4 obsahuje také původní a zajímavý výzkum dat pomocí dotazníků a hodnocení informantů. Diskuze zkoumá, zda intonace a slovosled mohou ovlivnit interpretaci (skopus) a jaký vliv má na interpretaci jednotlivých lexikálních výrazů implikatura a presupozice. Analýza prokazuje, že negace zasahuje do interpretace univerzálních kvantifikátorů i v případech, kdy to není na první pohled zřejmé. Poslední kapitola 5 se vrací k tematice slabých ostrovů a zkoumá kombinaci negace se zjišťovacími otázkami.

Pokud bude předložený text publikován, což doporučuji, je třeba odstranit drobné typologické chyby a překlepy (např. str. 97, 4 řádky nad 4.4.1 má být *lower* a ne *lover*, Penka (2007) je v bibliografii zmíněn dvakrát).

Publikovaná verze

- by také určitě měla někde v úvodu obsahovat Slovníček užitých symbolů - Appendix 1.4 ho částečně supluje, ale ne úplně, a mimo to je na nevhodném místě (a špatně číslovaný).
- Glosy k českým příkladům jsou různě podrobné a nesystematické (např. str. 31, př. (8)).
- Větší počet poznámek pod čarou by prospěl přehlednosti textu a umožnil by vyčlenit vedlejší komentáře mimo hlavní text.
- Příklady (dobře volené a zcela dostačující) jsou velmi často umístěny v textu příliš pozdě - často až po diskuzi, která je komentuje. Doporučuji uvádět je pokud možno co nejdříve po tom, co jsou poprvé zmíněny jako důkaz v rámci argumentace. (O několik řádků až o odstavec by si např. zasloužily posunout nahoru příklady (25-26) str.12, (36) str. 18, (43-45) str. 44, (58-60) str. 47, (51-52) str. 77, schéma (31) str. 98, (50-51) str. 103 a mnohé další.

Na druhé straně, práce je psána skvělou idiomatickou odbornou angličtinou, která umožní dostupnost mezinárodnímu čtenáři, a proto ji doporučuji publikovat v mezinárodním nakladatelství (Peter Lang?).

Ludmila Veselovská

doc. PhDr. Ludmila Veselovská, Dr.
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Olomouc